

Bulgarien hyllas av Morgon-Tidningen

på nationaldagen den 9 september genom hr Georg Branting. De allmänna fraser som motiverar lovsången är desamma som brukar begagnas i kommunist- och nazistsympatiserande artiklar. Med glädje omtalas att enligt Bulgariens författning äganderätten skall brukas till folkets bästa; "det är den sociala synpunkten som trängt igenom". Att en sats som denna — känd genom nazisternas propaganda, tidigare inför i Weimarförfatningen — år 1947 kan dras fram som bevis på en regims förträfflighet är värt att annotera för kännare av mänsklig dumhet och okunnighet. Den bulgariske härskaren Dimitrov är "en kämpe med ett ömsint och levande hjärta... man ser det på hans ögon". Så har många troskyldiga resonerat efter möten med Hitler. Det "nya fredsälskande och reformivriga Bulgarien" lyckönskas. Inte ett ord om diktaturen, om terrorn vid valen på hösten 1946, om undertryckandet av all oppositionell press, om förföljelser mot de icke-kommunistiska partierna och dödsdomen över agrarleddaren och motståndsmannen Petkov. Denna artikel, som verkar klippt ur Pravda eller Ny Dag, publiceras utan reservation i en ledande socialdemokratisk tidning; den visar hur i denna press avståndstaganden mot kommunismen går sida vid sida med ren sovjetpropaganda.

Ryssavtalets skugga

Leveranserna enligt 1946 års handels- och kreditavtal med Ryssland har knappast börjat, det var innebörden i det officiella meddelandet rörande avtalsfrågan för ett par veckor sedan. Sedan överenskommelsen slöts har Sverige sänt endast för något tiotal miljoner till Ryssland; de ryska prestationerna har varit större, ehuru även de obetydliga i förhållande till vad som avsetts. Detta meddelande framkallade en egendomlig glädje i den socialistisk-kommunistiska pressen. Kritikerna har alltså haft orätt, sade man, miljardkrediten har inte börjat användas, följaktligen har det svenska folkhushållet inte haft något obehag av dess beviljande. Avtalet har inte vållat några som helst svårigheter — det har ju inte tillämpats. Alltså: låt oss avskrivna denna debattfråga, som pinat oss sedan ett år tillbaka.

Glädjen är egendomlig. Ty vad som hänt — eller rättare sagt inte hänt — visar först och främst att rysskreditens tillskyndare tagit fel i sina beräkningar. Vid avtalets avslutande utgick man visserligen från att leveranserna skulle koncentreras till de senare åren av avtalsperioden, men alla uttalanden tyder på att en betydande export förutsattes redan från början. Handelsministern betonade med vilken lätthet de svenska företagen kunde producera vad som begärdes från ryskt håll. Före den 31 december 1947 skulle leveranser till Ryssland ske för minst ett hundra miljoner kronor. De nu publicerade uppgifterna tyder på att dessa påståenden och projekt var ohållbara. Det har inte varit möjligt att prestera vad man ursprungligen tänkte sig. Regeringen har räknat fel — och däröver gläder sig regeringspressen, ty det är nu tydligt att själva avtalet var ett oerhört felgrepp.

Glädjen är egendomlig även med tanke på den mot avtalet kritiska pressens hållning. Denna press har icke hävdat att vad som redan levererats medfört avsevärda svårigheter för Sverige. Den har påstått att förberedelserna till avtalets fullgörande redan leder till åtgärder — nybyggnader, inriktning av produktionen efter de ryska behoven — som är skadliga för svenskt näringsliv och drabbar den svenska förbrukningen. Dessa farhågor bestyrks genom de uppgifter som nu framkommit. Ty dessa uppgifter visar hur ytterligt besvärligt det är att få i gång de svenska leveranserna på kredit till Ryssland.

Utgår man från stämningen vid

avtalets undertecknande, borde den socialistisk-kommunistiska pressen inför upplysningarna om det ringa handelsutbytet resonera på följande sätt: Här har gjorts alldeles för litet; låt oss nu sätta i gång med friska tag; de svenska företagen måste med verklig energi ägna sig åt att producera på kredit för Ryssland. Men denna glada arbetsvilja saknas helt i regeringsrepresentanternas uttalanden. Att producera för Ryssland tycks inte vara alls så lockande som på sommaren och hösten 1946. Det talas inte ens om vilken förträfflig försäkring mot en svensk lågkonjunktur det ryska avtalet innebär — såsom en utväg att bli av med varor som inte kan säljas åt annat håll och som vi inte anser oss ha råd att själva konsumera. Även denna underliga tanke — ty varför skulle inte vid en depression kunna ges kredit för svensk konsumtion likaväl som för rysk? — har i dessa dagar svikit avtalets försvarare.

Förklaringen är enkel. Importförbuden och importregleringarna gör det omöjligt att prisa exporten på kredit. Var och en vet att Sverige skulle kunna använda mycket av vad som enligt avtalet måste sändas till Ryssland — för återbetalning om femton år — till försäljning i andra länder, mot omedelbar betalning i en valuta som kunde användas för svenska inköp. Man vet också att Sveriges valutatilgångar i viss utsträckning måste användas för inköp av varor som skall användas till produktion för rysk räkning; icke blott indirekt — genom att möjligheten till kontantförsäljning minskas — utan också direkt — genom att valuta måste avstås för ändamålet — utgör alltså avtalet en hård belastning. Var och en förstår också att över huvud svenska behov

måste eftersättas för att möjliggöra leveranserna till Ryssland.

Dessa fakta förnekas inte av den socialistisk-kommunistiska pressen. Den vågar inte påstå att de väldiga kreditsändningar som avtalet förutsätter under de närmaste åren är utan betydelse för vår försörjning. Den vågar inte heller — såsom för ett år sedan — tala om att "vi orkar" och "vi får dra åt svängremmen ett par ål"; skämtsamma avfärdanden av denna typ verkar inte så kvicka längre sedan ett nytt system av restriktioner införts. I stället gläder man sig åt att avtalet inte kunnat tillämpas efter beräkning — utan att erkänna sitt misstag. Det är ett ömkligt skådespel.

Avtalet var genom sin väldiga omfattning ett felgrepp redan från början. I dessa dagar, då arbetskraft och material tryter, då de mest långtgående regleringar måste tillgripas för att klara vår valuta, framstår det som en orimlighet. Våldiga anläggningar görs för att säkerställa produktion för rysk räkning samtidigt som byggnadsverksamheten i övrigt inskränkes till ett minimum; svensk valuta måste användas för inköp i syfte att leverera till Ryssland samtidigt som de mest legitima importbehov måste avvisas av brist på valuta. I detta läge skulle ett förslag till revision av kreditavtalet vara den enda naturliga utvägen. Att avtal stundom inte kan hållas har Sverige gång på gång under de senaste åren erkänt — då andra stater brutit sina förpliktelser. Ett försök att genomföra en ömsesidigt godtagen uppmjukning av en omöjlig överenskommelse skulle stödjas av överväldigande saksak. Endast ett hinder föreligger; ett dylikt försök skulle innebära att man öppet erkände ett misstag som redan för de flesta är uppenbart.

12/9

Ett avslöjande svar ger Ny Dag

på Dagens Nyheters kritik av D. Saslavskijs bok "Sovjetdemokratin". Tidningen instämmer helt i den ryske journalistens påstående att "demokratin" i Sovjet är mera fulländad än någon annanstans; den klagör därmed att det är en "demokrati" av rysk typ, dvs. en diktatur, som de svenska kommunisterna vill införa i Sverige. Det är ett onödigt, men likväl i sin klarhet välkommet erkännande.

Alla partier utom det kommunistiska är förbjudna i Ryssland. Enligt Stalin beror detta på att jordmån för andra partier saknas sedan socialiseringen genomförts. Dagens Nyheter har ställt frågan: "Varför provar man inte hållbarheten av sin tes genom att tillåta oppositionella partier?" Ny Dag växlar då in på en helt annan linje: oppositionspartierna kriminaliserades, skriver tidningen, efter 1917 års revolution därför att de inledde samarbete med av utländska arméer upprättade ryska regeringar. För det första är detta oriktigt: alla oppositionspartier likviderades av kommunismen, oberoende av om de stödde s. k. emigrantregeringar eller inte. För det andra har det inte med saken att göra: tror någon att alla icke kommunistiska partier måste vara förbjudna i Ryssland år 1947 därför att vissa riktningar öppet verkade för motrevolution trettio år tidigare? Lika logiskt vore det om Sverige i dag införde förbud mot alla partier utom socialdemokrater, därför att nazister och kommunister samverkat med främmande makter.

Ny Dag är helt nöjd med den kritikrätt som finns i Ryssland, en rätt som blott gäller detaljer, men icke de väsentliga åtgärderna eller riktlinjerna. År 1940 var det absolut

förbjudet att i Ryssland kritisera samgåendet med Tyskland, år 1942 var det på samma sätt förbjudet att angripa samgåendet med västmakterna, nu och alltid är det förbjudet att mot regeringen rikta den öppna kritik som är självfallen i Sverige och andra demokratier. Den ryska ordningen är bra, säger Ny Dag. Det är ett gott vittnesbörd om hur en kommunistisk regim skulle gestalta sig hos oss.

Dagens Nyheter har betonat att Lenin i "Revolutionen och staten" (1917) uttalade sig för ovillkorlig ekonomisk jämlikhet. Det är osanning, svarar Ny Dag, Lenin ville ha lön efter prestation. I Lenins skrift (Frams förlag 1919, s. 124 f., 135 f.) står bland annat om tillståndet under kommunismens första fas (innan staten är avskaffad): "Alla medborgare förvandlas här till löneanställda hos staten, vilken utgöres av de beväpnade arbetarna... Vad det kommer an på är att de (alla medborgare) arbetar lika, riktigt iakttagande arbetsmättet, och erhåller lika lön... Hela samhället kommer att bli ett enda kontor och en enda fabrik med jämlikhet i arbete och jämlikhet i lön." Efter arbetarnas erövring av den politiska makten skall fastställas att "lön ej större än arbetarlön" är en grundprincip. Detta är klara ord. En annan sak är att Lenin i likhet med Marx och andra tänkte sig att i det fulländade kommunistiska samhället — då staten avskaffats och konsumtionsmedlen överflödar — var och en skall arbeta efter förmåga och få förbruka efter sina behov; denna tanke har uppenbarligen icke tillämpning på det existerande Ryssland. Skall nu Ny Dag förneka Lenins ord eller

till äventyrs rent av förklara att staten är avskaffad i Ryssland och välståndet så stort att var och en får efter sina behov?

Vilka nya undanflykter Ny Dag tillgriper är utan intresse. Av vikt är däremot förklaringen att ett system enligt vilket cheferna har upp till 100 gånger så hög lön som de vanliga arbetarna enligt den svenska kommunismen innebär sann jämlikhet. Även på denna punkt får de svenska arbetarna en nyttig vink om det framtida idealsamhällets beskaffenhet.